

Republika Srbija
VRHOVNI SUD SRBIJE
Rev 770/06
13.07.2006. godina
Beograd

Vrhovni sud Srbije u Beogradu, u veću sastavljenom od sudija: Predraga Trifunovića, predsednika veća, Vesne Popović, Jasminke Stanojević, Mirjane Grubić i Milomira Nikolića, članova veća, u parnici tužioca AA, koga u revizijskom postupku zastupa punomoćnik AB, advokat, protiv tužene Državne zajednice Srbije i Crne Gore - VP 6788/24 Niš, radi naknade štete odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Nišu Gž. 2599/05 od 13.12.2005. godine u sednici održanoj 13.7.2006. godine, doneo je

R E Š E N J E

UKIDA SE presuda Okružnog suda u Nišu Gž. 2599/05 od 13.12.2005. godine i presuda Opštinskog suda u Nišu P. 4698/04 od 2.9.2005. godine i predmet vraća istom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Opštinskog suda u Nišu P. 4698/04 od 2.9.2005. godine odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca kojim je tražio da mu tuženi na ime naknade nematerijalne štete za duševne bolove zbog umanjnja opšte životne aktivnosti plaća mesečnu rentu po 18.000,00 dinara.

Navedenom drugostepenom presudom odbijena je kao neosnovana žalba tužioca i prvostepena presuda je potvrđena.

Protiv pravosnažne drugostepene presude tužilac je blagovremeno izjavio reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.

Vrhovni sud je ispitao pobijanu presudu na osnovu člana 399. ZPP, pa je našao da je revizija osnovana.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju tužilac je u periodu od .1986. do .1987. godine bio na odsluženju vojnog roka kada je otpušten iz vojske kao nesposoban za vojnu službu. Pre regrutacije 1979. godine povredio je desno oko. Zbog posledica povrede oslabio mu je vid, ali ga je regrutna komisija oglasila sposobnim i nadležni vojni organi su ga uputili na odsluženje vojnog roka. Vojsku služi na dužnosti teleprinteriste, pa zbog svakodnevnog angažovanja i naprezanja očiju pri dnevnoj i veštačkoj svetlosti pogoršan mu je vid i nad njim su izvršene dve bezuspešne operacije. Pre služenja vojnog roka završio je srednju Pravno-birotehničku školu i upisao Pravni fakultet u Kragujevcu koji nije završio. Proglašen je mirnodopskim vojnim invalidom VII grupe sa 50% invaliditeta. U ranijim postupcima koji su pravosnažno okončani dosuđena mu je naknada nematerijalne štete za fizičke bolove i strah (tužena je priznala osnov). Takođe mu je ranijom pravosnažnom presudom priznata naknada materijalne štete zbog gubitka zarade u budućnosti u vidu mesečne rente.

Kod takvog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi smatraju da nema osnova u pozitivnom pravu ZOO da se tužiocu dosudi naknada za duševne bolove zbog umanjnja životne aktivnosti u vidu mesečne rente. Drugostepeni sud citira i zaključak zajedničke sednice svih sudova sa Savetovanja u Ljubljani od 15. i 16.10.1986. godine, i uvažava razloge prvostepenog suda dopunjujući ih tumačenjem člana 188. ZOO smatrajući da se renta može dosuditi samo za materijalnu štetu. Osim toga drugostepeni sud smatra da se i po svojoj prirodi nematerijalna šteta ne može dosuđivati u vidu rente.

Izložena stanovišta po shvatanju Vrhovnog suda nisu pravilna.

Renta kao oblik sukcesivne naknade štete u budućnosti izričito je normirana u odseku 7 koji reguliše naknadu materijalne štete, članu 188. koji sadrži pravilo da u slučaju smrti, telesne povrede ili oštećenja zdravlja naknada se određuje, po pravilu u obliku novčane rente doživotno ili za određeno vreme. Naknada materijalne štete u obliku novčane rente konkretizovana je u članu 195. stav 2. ZOO po kome "ako povređeni zbog potpune ili delimične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane ili su mu mogućnosti njegovog daljeg razvijanja i napredovanja uništene ili smanjene, odgovorno lice dužno je plaćati povređenom određenu novčanu rentu, kao naknadu za tu štetu". Naknadu nematerijalne štete u obliku novčane rente ZOO u odeljku koji se bavi naknadom nematerijalne štete izričito ne predviđa, propisujući u članu 200. stav 1. da će sud dosuditi za nematerijalnu štetu "pravičnu novčanu naknadu".

Međutim, po stanovištu Vrhovnog suda izloženo zakonsko uređenje ne znači isključenje mogućnosti dosuđivanja naknade nematerijalne štete u vidu mesečne rente doživotno ili za određeno vreme. Zakon o obligacionim odnosima u odeljku koji reguliše naknadu nematerijalne štete takvu mogućnost izričito ne zabranjuje.

Osim toga, za dosudu naknade u obliku rente ukazuje i poreklo naknade štete zbog umanjnja životne aktivnosti, suština i trajanje bolova za ovaj vid štete i sam institut pravičnosti.

Naime, naknada neimovinske štete za duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti vodi svoje poreklo od telesnog oštećenja kao instituta regulisanog u socijalnom osiguranju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju. Telesno oštećenje se definiše kao gubitak ili oštećenje organa ili dela tela zbog koga je umanjena životna aktivnost bez obzira da li je nastupila invalidnost. Ako je telesno oštećenje rezultat povrede a na radu i ako je procenat oštećenja iznad 30%, oštećeni ima pravo na naknadu za telesno oštećenje koja se isplaćuje u mesečnom iznosu. Dakle, pravila socijalnog osiguranja omogućuju naknadu u vidu mesečnih obroka za ubuduće, što predstavlja i suštinu rente.

Sa druge strane umanjenje životnih aktivnosti kao rezultat telesne povrede ili oštećenja zdravlja najčešće traje do kraja života. Manifestuje se u pojačanim naporima koje oštećeni ulaže u vršenju svakodnevnih radnji i poslova, obavljanja fizioloških funkcija, bavljenju određenim pozivom u procesu rada ili van procesa rada, sportom ili navikama ili vršenju drugih aktivnosti kojima se zadovoljavaju potrebe i interes, a koje nisu obuhvaćene naknadom koja se priznaje kao rezultat smanjene radne sposobnosti. Odlučna okolnost za utvrđivanje pravične novčane naknade za ovaj vid štete je ne samo jačina duševnih bolova već dužina i trajanje tih bolova (najčešće doživotno), pri čemu se kao relevantan razlog uzima težina telesne povrede, procenat umanjenja opšte životne aktivnosti i njene manifestacije. Pomoćne okolnosti za određivanje pravične naknade su starost i pol oštećenog, porodično stanje, postojanje neugodnosti zbog posledica povrede ili oštećenja zdravlja koje nisu u sferi fizičkih bolova, postojanje štetnih posledica u intimnoj sferi, ograničenja na planu sporta društvenih aktivnosti i kao u ovom slučaju postojanje duševnih bolova zbog prekinutog školovanja i ostvarenja bolje profesionalne budućnosti. Prema tome, trajnost duševnih bolova koja zavisi od svih okolnosti slučaja u određenim situacijama opravdava dosuđivanje naknade u obliku novčane rente.

I na kraju sam institut pravičnosti, kao pravna i moralna kategorija odnosno standard menja se vremenom i zavisi od kulturnih shvatanja, filozofskih ili religijskih shvatanja, običaja i drugih kulturnih činilaca. Imajući u vidu pojačane težnje na socijalizaciji prava, širenju polja primene i zaštite ljudskih prava, a naročito načelo obeštećenja žrtve, Vrhovni sud smatra da se izuzetno zbog ovog sadržaja pravde može dosuditi i naknada nematerijalne štete za umanjenje životnih aktivnosti i u obliku novčane rente, ako sve okolnosti slučaja to opravdavaju.

Tumačenje prvostepenog suda (koje je prihvatio drugostepeni sud) u pogledu zaključka br. 3, sa Savetovanja građanskih i građansko-pravnih odeljenja od 15.16.10.1986. godine nije pravilno. Citirani zaključak imajući u vidu njegovo obrazloženje reguliše odnos sadašnje nematerijalne štete i one koja će po redovnom toku nastati u budućnosti (član 203. ZOO). Taj zaključak se ni u sentenci, a ni u obrazloženju ne izjašnjava o mogućnosti ili nemogućnosti dosude naknade nematerijalne štete u obliku rente.

S obzirom da prvostepeni sud zbog pogrešnog pravnog stava nije utvrđivao sve okolnosti slučaja koje su od značaja za eventualnu procenu i odmeravanje visine štete u obliku novčane rente to nije bilo uslova za preinačenje nižestepenih presuda.

Na osnovu člana 407. stav 2. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsednik veća – sudija

Predrag Trifunović, s.r.

Za tačnost opravka

Upravitelj pisarnice

Mirjana Vojvodić

SM